

In memoriam

em. Prof. Willem Pée

V. F. VANACKER

Op 20 mei 1986 overleed em. prof. Willem Pée, erelid van onze commissie. De laatste maanden, na het overlijden van zijn vrouw, was hij erg eenzaam geworden. Vrienden en oud-medewerkers die hem bezochten, viel het op hoe hij hoe langer hoe afwezig stond tegenover wat om hem heen gebeurde. De anders zo actieve Willem Pée was nog moeilijk te herkennen.

Tussen de jaren 30 en 70 heeft Willem Pée een belangrijke rol gespeeld in de taalkundige bedrijvigheid in ons land. Op heel wat terreinen was hij actief, maar in de eerste plaats is hij dialectoloog geweest, niet alleen door zijn onderzoek, maar ook door de administratieve functies die hij vervuld heeft. Lange tijd, van 1939 tot 1953, was hij algemeen secretaris van de *Kon. Commissie voor Toponymie en Dialectologie*. Hij was ook een van de stichters van het tijdschrift *Taal en Tongval* en hij knapte als redactiesecretaris van 1948 tot 1975 veel, niet altijd aange-naam, werk op. Dank zij o.m. de ijverige redactiesecretaris Willem Pée is *Taal en Tongval* een belangrijk tijdschrift geworden, dat met een gevarieerde inhoud in Noord en Zuid wetenschappelijke belangstelling voor de dialect-verschijnselen blijft tonen en stimuleren.

Willem Pée werd op 9 april 1903 geboren in Brugge. Hij werd er leerling aan het atheneum en hij studeerde later Germaanse filologie aan de Rijksuniversiteit te Gent. Als

Willem PÉE

jong germanist was hij o.m. studiemeester en leraar aan de athenea in Antwerpen en in Gent. Hij werd in 1931 assistent bij prof. E. Blancquaert. Hij werkte er vooral op het gebied van de dialectgeografie en de fonetiek, toen twee nog vrij nieuwe, elkaar aanvullende takken in de taalwetenschap. Zijn in 1927 verdedigde doctorale proefschrift

Dialectgeographie der Nederlandsche diminutiva werd enkele jaren later in twee delen gepubliceerd (8, 14) (*). Met uitgebreid materiaal wordt er dialectgeografisch duidelijk bewezen dat de produktieve diminutiefmorfemen in het Nederlandse taalgebied fonetisch te verklaren zijn als palatalisering van een k-suffix. Bij het mondeling enquêteren voor deze studie was Willem Pée een goed kenner geworden van de taaltoestanden in Frans-Vlaanderen. Die kennis zou hij nog sterk uitbreiden bij de voorbereiding van de *Dialect-Atlas van West-Vlaanderen en Fransch-Vlaanderen* (23), waaraan ook E. Blancquaert meewerkte. Met zijn leermeester deelde Willem Pée sedert 1948 de leiding van de *Reeks Nederlandse Dialectatlassen*. Voor de *Dialectatlas van Antwerpen* (48) maakte hij alle opnamen. Dat de RND voltooid geraakte, was voor een groot deel te danken aan de taaie doorzetting van Willem Pée.

Sedert 1939 doceerde hij Nederlandse taalkunde aan de Rijksuniversiteit te Luik, waar hij het dialectonderzoek stimuleerde. In 1957 volgde Willem Pée zijn leermeester E. Blancquaert op als hoogleraar Nederlandse taalkunde aan de Rijksuniversiteit te Gent. Hij bracht er zijn studenten belangstelling bij voor taal en taaltoestanden in Frans-Vlaanderen. Zijn vertrouwdheid met dat Vlaamse perifere dialectgebied bracht hem ook tot een meer historisch onderzoek van het verloop van de taalgrens in dat gebied in *Anderhalve eeuw taalgrensverschuiving en taaltoestand in Frans-Vlaanderen* (46).

In de dialectgeografische studies van Willem Pée vindt men vaak onderzoek gericht op meestal ongewone fone-

(*) De nummers tussen haakjes verwijzen naar de *Bibliografie van prof. dr. W. Pée* (nrs. 1-167), verschenen in *Album Willem Pée, de jubilaris aangeboden bij zijn zeventigste verjaardag*, Tongeren, 1973, 1-11 en naar de *Aanvullende bibliografie* (nrs. 168-207). *Taal en Tongval* XXXV (1983), 2-4.

tische verschijnselen in dialecten, o.m. de evolutie van *al*, *ol* + *d* of *t* tot [ut] of [ukt] met velaire explosief (20), de intervocalische tenuisverschuiving (10 en 42 met J. Tael-deman), assimilatieverschijnselen (26). Vaak in samenwerking publiceerde hij ook dialectgeografische studies over de dialectbenamingen van de «kasavik» (32, 33), mikken (53 met L. De Man), de doodkist (41, met G. Win-nen), de gemeentekom (136), de koewachter (187). Ook fonetische kenmerken van de Nederlandse cultuurtaal werden bekeken door de bril van de dialectoloog: assimi-latieverschijnselen (26), mouillering in Romaanse leen-woorden (68), de glottisslag bij vocalen (73), de uitspraak van [n] na [ə] als auslaut (137), de bilabiaale of labio-dentale fricatief (149).

Een consequente beschrijving van dialectmateriaal uit het grensgebied van de onomastiek geeft de studie *Familie-namen en bijnamen te Staakte* (21).

Als dialectoloog beseftte Willem Pée hoe noodzakelijk een algemeen Nederlandse cultuurtaal was in Vlaams-België. Zo ijverde hij ook buiten de universitaire wereld, als voorzitter van de V(ereniging) voor B(eschaaafde) O(mgangstaal) in de periode 1951-1976 voor correct Neder-lands taalgebruik in ons land.

Als lid van de spellingcommissie Blancquaert-Van Hae-ringen was Willem Pée rechtstreeks betrokken bij het opstellen van de regels voor de vereenvoudigde spelling van het Nederlands en voor de erbij aansluitende Woorden-lijst. Zijn naam vindt men ook in de karakterisering Pée-Wesselings voor de commissie die een oplossing moest zoeken voor de spelling van de bastaardwoorden in het Nederlands en in 1967 een *Rapport* en in 1969 de *Eindvoor-stellen publiceerde*. Hier dient ook nog te worden vermeld dat Willem Pée als lid van de verschillende commissies,

belast met het opstellen van de Nederlandse tekst van de grondwet en van een hele reeks wetten, indirect het gebruik van het Nederlands in ons land heeft beïnvloed.

Zijn belangstelling voor taalgebruik en taaltoestanden in streken buiten ons taalgebied werd nog gestimuleerd door de wetenschappelijke regeringsopdracht die hij met prof. W. G. S. Hellinga in Suriname (29) vervulde.

In vele landen had Willem Pée bekenden en vrienden. Vele zijn hem ontvallen. Het is merkwaardig hoeveel levensberichten Willem Pée heeft geschreven. Sommige zijn vooral informatief belangrijk, meestal herinneren ze aan echte vriendschap.

Zijn veelzijdige belangstelling was niet alleen gericht op takken van taalkundige bedrijvigheid. Door zijn omgang met de auteur Herman Teirlinck heeft Willem Pée het op zich genomen samen met A. Van Elslander de uitgave van het Verzameld Werk van H. Teirlinck te verzorgen. Het zal wel niet verwonderen dat de aantekeningen daarin vaak betrekking hebben op woorden uit de Zuidoost-vlaamse dialectsfeer.

Willem Pée is op heel wat terreinen actief geweest, wat zijn veelzijdige belangstelling illustreert. Toch vormt in zijn zeer gevarieerde bedrijvigheid de dialectstudie een belangrijk deel. Daarbij valt op hoe sterk hij de Frans-Vlaamse dialecten in zijn onderzoek heeft betrokken. Ten slotte dient nog te worden vermeld dat dank zij Willem Péés bemoeiingen in de jaren 70 kon worden begonnen met de grote onderneming die het W(oordenboek) van de V(laamse) D(ialecten) is.